

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: council@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 33

(Prot. Nr. 39, 2.§)

2009. gada 9. oktobrī

Par lietas izpētes izbeigšanu

Lieta Nr.3114/09/05/2

Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulas un 5.punkta pārkāpumu AS „Rīgas siltums” darbībā

Konkurences padome 20.11.2008. saņēma Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) saskaņā ar Iesniegumu likuma 4.panta pirmo daļu pārsūtīto SIA „Juglas Jauda” (turpmāk – JJ vai Iesniedzējs) 04.11.2008. iesniegumu Nr.127 (turpmāk – Iesniegums).

Iesniedzējs norāda, ka gan JJ, gan AS „Latvenergo” (turpmāk – Latvenergo) piegādā siltumenerģiju AS „Rīgas siltums” (turpmāk – RS), pamatojoties uz noslēgtajiem līgumiem ar RS. JJ un Latvenergo piegādā siltumenerģiju centralizētās siltumapgādes sistēmai Rīgas pilsētas Daugavas labajā krastā vienam saņēmējam – RS, tādējādi JJ un Latvenergo uzskatāmi par konkurentiem.

Iesniegumā norādīts, ka RS ir noslēdzis līdzīga satura siltumenerģijas pirkšanas – pārdošanas līgumus gan ar JJ, gan ar Latvenergo. Saskaņā ar šo līgumu noteikumiem katru nedēļu pēc RS nepieciešamā siltumenerģijas apjoma prognozes saņemšanas abi piegādātāji iesniedz RS piedāvājumus par siltumenerģijas piegādes apjomu un cenu. Atbilstoši Enerģētikas likuma 49.panta otrajā daļā minētajiem ekonomiskā pakāpeniskuma principiem RS izvērtē iesniegtos siltumenerģijas apjoma un cenu piedāvājumus un iesniedz piegādātājiem pieprasījumu par siltumenerģijas iepirkuma daudzumu nākošajai tirdzniecības nedēļai.

SPRK JJ siltumenerģijai ir noteikusi viendaļīgo, bet Latvenergo – divdaļīgo tarifu. Abu tarifu veidu atšķirība ir tā, ka Latvenergo, kuram SPRK apstiprinājusi divdaļīgo tarifu, katru mēnesi, pamatojoties uz līgumā par siltumenerģijas piegādi noteikto vienošanos, saņem konstantu samaksu par RS

pieprasīto siltuma jaudu neatkarīgi no piegādātā siltumenerģijas apjoma un papildus samaksu par piegādāto siltumenerģijas apjomu. Pēc viendaļīgā tarifa JJ saņem vienu maksu par piegādāto siltumenerģijas apjomu.

Iesniedzējs uzskata, ka JJ un Latvenergo iesniegtos siltumenerģijas apjomu un cenu piedāvājumus RS izvērtē pēc nevienlīdzīgiem kritērijiem, piemērojot nevienādus noteikumus JJ un Latvenergo, un tādējādi RS ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli siltumenerģijas iepirkumu tirgū. Iesniedzējs norāda, ka „RS, izvērtējot abu ražotāju piedāvājumus, salīdzina Sabiedrības (JJ) piedāvāto cenu, kuru veido enerģijas un jaudas komponente (viendaļīgais tarifs), ar Latvenergo piedāvāto cenu, kuru veido tikai enerģijas komponente (viens divdaļīgo tarifu veidojošais elements). Piemērojot šādu nevienlīdzīgu cenu salīdzināšanas metodiku, Latvenergo piedāvātās cenas gandrīz vienmēr būs izdevīgākas” nekā JJ piedāvātā cena. Iesniedzējs norāda, ka, lai gan līgumi, kas noslēgti starp RS un Latvenergo un RS un JJ ir analogiski, tie neizslēdz abu siltumenerģijas piegādātāju iesniegto siltumenerģijas apjomu un cenu piedāvājumu nevienlīdzīgas izvērtēšanas iespēju.

Atbilstoši Iesniegumā norādītajām RS darbībām, JJ attiecībā uz Konkurences padomes kompetenci lūdz „izvērtēt siltumenerģijas pirkšanas un pārdošanas līguma ietvaros RS un Latvenergo veiktās piegādājamās siltumenerģijas apjomu un cenu piedāvājumu aprēķināšanas un izvērtēšanas procedūras atbilstību vienlīdzīgas konkurences noteikumu prasībām; Uzdot RS pārskatīt siltumenerģijas pirkšanas un pārdošanas līgumu ar JJ un uzdot iestrādāt tajā piedāvājumu iesniegšanas un izvērtēšanas procedūru, saskaņojot ar piegādātājiem”.

Konkurences padome 19.01.2009., pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu, 23.panta pirmo daļu, pieņēma lēmumu ierosināt lietu „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulas un 5.punkta pārkāpumu AS „Rīgas siltums” darbībās” (turpmāk – Lieta).

Atbilstoši Konkurences likuma 26.panta sestajai un septītajai daļai Konkurences padome paziņoja RS (19.08.2009. vēstule Nr.1407) un JJ (21.08.2009. vēstule Nr.1416), ka Lietā ir iegūta lēmuma pieņemšanai nepieciešamā informācija un uzaicināja puses iepazīties ar Lietu. RS 25.08.2009. iepazīnās ar Lietu. RS viedoklis vai papildus informācija Lietā nav saņemti. JJ 25.08.2009. iepazīnās ar Lietu un 31.08.2009. iesniedza viedokli Lietā (28.08.2009. vēstule Nr.66). Papildus JJ viedoklis Lietā saņemts 25.05.2009. (21.05.2009. vēstule Nr.51) un 28.09.2009. (28.09.2009. vēstule Nr.70).

Izvērtējot KP rīcībā esošo un no RS, Latvenergo, JJ, SPRK un Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Lietas dalībnieki

JJ ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģistrācijas Nr.40003659385, juridiskā adrese: Brīvības gatve 401, Rīga. JJ ir izdota SPRK licence Nr.E21009/11008/3 siltumenerģijas un elektroenerģijas vienlaicīgai ražošanai no 28.07.2004. – 27.07.2024. koģenerācijas stacijā Brīvības gatvē 401c, Rīgā. JJ un RS 09.07.2008. ir vienojušies līgumā par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu centralizētās siltumapgādes sistēmā Rīgas pilsētas Daugavas labajā krastā. SPRK ir apstiprinājusi JJ viendaļīgo tarifu gan siltumenerģijai, gan elektroenerģijai (SPRK 11.06.2008. lēmums Nr.210 un 01.10.2008. lēmums Nr.335).

RS ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģistrācijas Nr.40003286750, juridiskā adrese: Cēsu iela 3a, Rīga. RS ir izdota Rīgas pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora licence Nr.3/7 siltumenerģijas realizācijai Rīgas pilsētas teritorijā no 31.07.2007. – 30.07.2012. RS ir centralizētās siltumapgādes sistēmas operators Enerģētikas likuma 47.panta izpratnē, kuram ir tiesības pārvadīt un sadalīt siltumenerģiju Rīgas pilsētā (SPRK licences Nr.22007 un Nr.23005¹).

2. Normatīvais regulējums

Enerģētikas likums nosaka, ka energoapgādes komersantu darbība tiek regulēta saskaņā ar likumu “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (5.pants). Energoapgādes regulēšanu veic saskaņā ar likumu “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” izveidota sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas iestāde — regulators (83.pants). Regulators savas kompetences ietvaros nosaka energoapgādi regulējošus normatīvus un sniedz to skaidrojumu (85.panta pirmā daļa). Siltumenerģijas un elektroenerģijas tarifus nosaka saskaņā ar likumu “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (97.pants).

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” nosaka, ka valsts (t.i. SPRK) regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību enerģētikā, izņemot siltumapgādi, kur ražošanas procesā netiek izstrādāta elektroenerģija; Pašvaldības savā administratīvajā teritorijā regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību siltumapgādē, kur ražošanas procesā netiek izstrādāta elektroenerģija (2.panta otrā un trešā daļa). Sabiedrisko pakalpojumu tarifus regulējamās nozarēs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji

¹ SPRK interneta mājas lapa: <http://www.sprk.gov.lv>

aprēķina saskaņā ar noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku un iesniedz regulatoram aprēķināto tarifu projektus (19.panta pirmā daļa).

Saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta pirmās daļas 2.punktu un 25.panta pirmo daļu ar SPRK 21.12.2005. lēmumu Nr.311 ir apstiprināta „Koģenerācijas stacijā saražotās siltumenerģijas un koģenerācijas stacijā ar jaudu virs četriem megavatiem saražotās elektroenerģijas tarifu aprēķināšanas metodika” (turpmāk – Metodika).

Metodika definē viendabīgo un divdabīgo siltumenerģijas tarifu:

- divdabīgais siltumenerģijas tarifs - tarifs, kurā siltumenerģijas mainīgās izmaksas ir attiecinātas uz lietotājiem pārdotās siltumenerģijas vienību, nosakot enerģijas maksu, un pastāvīgās izmaksas ir attiecinātas uz kopējo lietotāja pieprasīto siltuma jaudu, nosakot jaudas maksu. Lietotājs maksā enerģijas maksu par patērēto siltumenerģiju un jaudas maksu par kopējo pieprasīto siltuma jaudu kā pastāvīgu maksājumu neatkarīgi no patērētā siltumenerģijas daudzuma (Metodikas 3.4.apakšpunkts).

- viendabīgais siltumenerģijas tarifs – tarifs, kurā siltumenerģijas mainīgās un pastāvīgās izmaksas attiecinātas uz lietotājiem pārdotās siltumenerģijas vienību. Lietotājs maksā par siltumenerģiju pēc noteiktā viendabīgā tarifa par patērēto siltumenerģiju (Metodikas 3.29.apakšpunkts).

Saskaņā ar Metodiku siltumenerģijas ražošanas kopējās izmaksas ($III = I + II$) veido:

- mainīgās izmaksas I: kurināmā izmaksas siltumenerģijas ražošanai, dabas resursu nodoklis, elektroenerģijas, ūdens un ķīmikāliju izmaksas (proporcionāli saražoto enerģiju daudzumiem),

- pastāvīgās izmaksas II: tieši atkarīgās no kapitālieguldījumiem (siltumenerģijas ražošanai (proporcionāli kapitālieguldījumu īpatsvaram kopējos kapitālieguldījumos)), netieši jeb daļēji atkarīgās no kapitālieguldījumiem (siltumenerģijas ražošanai (proporcionāli kapitālieguldījumu īpatsvaram un siltuma ražošanas apjoma īpatsvaram kopējā enerģijas apjomā)).

Siltumenerģijas tarifs (Ls/MWh) ir kopējo izmaksu (III) attiecība pret kopējo siltumenerģijas daudzumu.

Saskaņā ar Metodikas 23.punktu komersants aprēķina tarifus saskaņā ar 4.tabulu „Tarifu aprēķins”, un attiecībā uz 4.tabulā ietvertajām pozīcijām Metodikā sniegts skaidrojums – komersants pēc vienošanās ar siltumenerģijas lietotāju var pārdot siltumenerģiju pēc divdabīga vai viendabīga tarifa.

3. Konkrētais tirgus

Koģenerācijas procesā vienlaicīgi tiek ražota gan elektroenerģija, gan siltumenerģija vienotā tehnoloģiskajā procesā. Siltumapgādi veic energoapgādes komersanti enerģijas lietotāju nodrošināšanai ar siltumenerģiju ēku un būvju apsildei, ventilācijai (vēdināšanai) un karstā ūdens sagatavošanai enerģijas lietotājiem optimālā veidā (Enerģētikas likuma 46.panta pirmā daļa). Siltumenerģija kā produkts nav aizvietojama ar citu un ir uzskatāms par

homogēnu produktu, tādējādi par konkrētās preces tirgu Lietā saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 5.punktu ir uzskatāma siltumenerģija.

Konkurences likuma 1.panta 4.punkts nosaka, ka konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences likuma 1.panta 3.punkta izpratnē uzskatāma ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Enerģētikas likums nosaka, ka centralizētās siltumapgādes sistēma ir siltumavotu, siltumtīklu un siltumenerģijas lietotāju kopums, kas saskaņoti ražo, pārveido, pārdala, sadala un patērē siltumenerģiju (46.pants). Centralizētās siltumapgādes sistēma Rīgas pilsētas Daugavas labajā krastā (turpmāk – Siltumapgādes sistēma) ir noslēgta siltumapgādes sistēma. RS Siltumapgādes sistēmas siltumtīklam ir pieslēgti siltumavoti – JJ koģenerācijas stacija un Latvenergo termoelektrocentrāles TEC-1 un TEC-2² (RS 11.03.2009. vēstule Nr.4/1360), kā arī siltumenerģijas gala lietotāji (patērētāji). JJ un Latvenergo ražo siltumenerģiju, savukārt RS to iepērk un tālāk pārdod gala lietotājiem (patērētājiem).

Siltumapgādes sistēma vasaras (ne-apkures) periodā ir vienota un tiek saukta par Apvienoto siltumapgādes zonu, bet apkures periodā Apvienotā siltumapgādes zona tiek sadalīta divās atsevišķās siltumapgādes zonās, sauktas par Rīgas TEC-1 siltumapgādes zonu un Rīgas TEC-2 siltumapgādes zonu. Apkures periodā, kad Siltumapgādes sistēmu izdala divās zonās, JJ ir pieslēgta TEC-2 siltumapgādes zonai, tādējādi Latvenergo un JJ kā konkurenti darbojas siltumenerģijas piegādes tirgū Apvienotajā siltumapgādes zonā vasaras periodā un siltumenerģijas piegādes tirgū TEC-2 siltumapgādes zonā apkures periodā. Tādējādi RS rīcība, iepērkot siltumenerģiju no JJ un Latvenergo, var radīt to tiesisko interešu aizskārumu tikai tirgos, kuros JJ un Latvenergo darbojas kā konkurenti.

Izvērtējot iepriekšminēto, Konkurences padome Lietas ietvaros definē sekojošus konkrētos tirgus:

1. siltumenerģijas iepirkuma tirgus Apvienotajā siltumapgādes zonā vasaras (ne-apkures) periodā;
2. siltumenerģijas iepirkuma tirgus TEC-2 siltumapgādes zonā apkures periodā.

² Latvenergo ir izdota SPRK licence Nr.E21023/11010/4 siltumenerģijas un elektroenerģijas vienlaicīgai ražošanai no 14.10.1997. – 13.10.2017. termoelektrocentrālēs TEC-1 Viskaļu ielā 16, Rīgā un TEC-2 p/n Ancone, Salaspils novadā, Rīgas rajonā. Latvenergo un RS 12.06.2008. ir vienojušies līgumā par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu Siltumapgādes sistēmā. SPRK ir apstiprinājusi Latvenergo divdaļīgo tarifu gan siltumenerģijai, gan elektroenerģijai (SPRK 24.04.2008. lēmums Nr.144 un 27.08.2009. lēmumu Nr.269).

4. RS dominējošais stāvoklis

Konkurences likuma 1.panta 1.punkts nosaka, ka dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka vai vairāku tirgus dalībnieku ekonomisks (saimniecisks) stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šis tirgus dalībnieks vai šie dalībnieki spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem, piegādātājiem vai patērētājiem.

Centralizēto siltumapgādi var veikt viens vertikāli integrēts energoapgādes komersants. Sistēmās, kurās ir vairāki siltumenerģijas ražotāji, no kuriem vismaz viens ir neatkarīgais ražotājs, izveido centralizētās siltumapgādes sistēmas operatoru (47.panta pirmā daļa). RS ir vienīgais centralizētās siltumapgādes sistēmas operators Enerģētikas likuma 47.panta izpratnē, kuram ir tiesības pārvadīt un sadalīt siltumenerģiju Rīgas pilsētā, kas dod RS iespēju darboties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no siltumenerģijas piegādātājiem. Tādējādi no normatīvajā regulējumā noteiktā un iepriekšminētajiem faktiskajiem apstākļiem izriet, ka RS atrodas dominējošā stāvoklī siltumenerģijas iepirkuma tirgū Apvienotajā siltumapgādes zonā vasaras (ne-apkures) periodā un TEC-2 siltumapgādes zonā apkures periodā.

5. JJ, Latvenergo un RS līgumu nosacījumi un to izvērtējums

5.1. Starp RS un Latvenergo 12.06.2008. parakstīta „Vienošanās par 30.04.1996. līguma Nr.08-RS „Par siltumenerģijas piegādi un pārdošanu” un 30.04.1996. līguma Nr.09-RS „Par siltumenerģijas piegādi un pārdošanu” grozījumiem un to izteikšanu jaunā vienotā redakcijā”, kuras 2.punktā definēts līguma priekšmets: „*Ražotājs (Latvenergo), uz atbildības robežas, apņemas pārdot Operatoram (RS), un Operators apņemas pirkt siltuma jaudu – saskaņā ar Līguma pielikuma Nr.2 nosacījumiem, un siltumenerģiju (siltumnesējs – karstais ūdens) – par vienošanās cenu, kas nepārsniedz SPRK apstiprinātos tarifus*”. RS un Latvenergo līguma pielikumā Nr.2 noteikts, ka „*Ražotājs apņemas nodrošināt Operatoram nepieciešamo siltuma jaudu³, un Operators apņemas apmaksāt siltuma jaudu (...). Cena par 1 (vienu) atļautās maksimālās siltuma slodzes (siltuma jaudas) MW tiek noteikta saskaņā ar SPRK apstiprinātajiem tarifiem. Operators norēķinās ar Ražotāju (...) par atļauto maksimālo siltuma slodzi (siltuma jaudu) reizi mēnesī, maksājot ik mēnesi 1/12 daļu no noteiktās maksas par MW gadā, kas reizināts ar (...) atļauto maksimālo siltuma slodzi (siltuma jaudu).*”

SPRK 03.03.2009. vēstulē Nr.1-2.84/680 skaidro, ka „*Metodikas 23.punktā noteiktā izvēle starp viendaļīgo un divdaļīgo tarifu ir ieviesta, jo siltumapgādes sistēmas operatora (RS) pienākums ir izvēlēties izmaksu ziņā visoptimālāko variantu, ietverot ne tikai siltumenerģijas apjomu, bet arī*

³ Siltuma jauda ir jauda, ko attīsta siltumenerģiju ražojošās iekārtas (Metodikas 3.3.punkts).

nepieciešamo ražošanas iekārtu jaudu apjomu, to darbības režīmus un noslodzi. Siltumapgādes sistēmas operators izvērtē katras konkrētās koģenerācijas stacijas lomu un darbības nepieciešamību, lai nodrošinātu efektīvu, drošu un nepārtrauktu siltumapgādi. Ja siltumapgādes sistēmas operators izvēlas slēgt līgumu par divdaļīgā tarifa piemērošanu norēķinos ar siltumenerģijas ražotāju, tad izvēles iemesls ir tas, ka konkrētā uzstādītā siltuma jauda ir nepieciešama un par to siltumenerģijas lietotājs ir gatavs maksāt. Ja siltumenerģijas sistēmas operatoram siltuma jauda nav vajadzīga, tad tas to arī nepērk.”

RS 11.03.2009. vēstulē Nr.4/1360 norāda, ka „siltuma avotā uzstādīto jaudu izvēlas ar aprēķinu, lai kopējā uzstādītā jauda pārsniegtu nepieciešamo darba jaudu un gadījumā, ja viena visjaudīgākā siltumenerģiju ražojošā iekārta iziet no ierindas, atlikušās pie aprēķina ārgaisa temperatūras -20⁰C (gada visaukstāko piecu dienu vidējā gaisa temperatūra) varētu nodrošināt pieslēgto slodzi.” Papildus RS 11.03.2009. vēstulē Nr.4/1360 norāda, ka siltuma jaudas pirkšana nepieciešama, lai garantētu siltumenerģijas piegādi pie mainīga pieprasījuma apmaksātās jaudas robežās, siltuma avota dalību ikgadējās RS hidrauliskajās pārbaudēs un siltumtīklu ūdens sagatavošanu, deaerāciju un piebarošanu, tādējādi norādot, ka jaudas maksā iekļauta garantijas maksa un maksa par papildus pakalpojumiem, t.i. RS siltumtīklu hidrauliskā pārbaude un siltumtīklu ūdens sagatavošana, deaerācija un piebarošana.

Neatkarīgi no jaudas maksā iekļautajiem pakalpojumiem, atbilstoši Metodikai jaudas maksājums netiek izdalīts pa pakalpojuma veidiem, bet ir noteikts nemainīgs, kurš faktiski pēc tā būtības sedz RS pieprasītās siltuma jaudas (iekārtu) uzturēšanas izmaksas Latvenergo. Siltumenerģijas piegādes garantija pie mainīga pieprasījuma apmaksātās jaudas robežās nav uzskatāma par precīzu vai pakalpojumu ekonomikas izpratnē. Siltumenerģijas piegādes garantijas maksa ir uzskatāma par izdevumu kompensāciju, kuri rastos Latvenergo gadījumā, ja RS neizmantotu daļu pieprasītās siltuma jaudas (t.i. zaudējumi no siltumenerģiju ražojošo iekārtu uzturēšanas).

5.2. Starp RS un JJ 09.07.2008. ir noslēgts „Līgums par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu”, kura 2.punktā definēts līguma priekšmets: „Ražotājs (JJ), uz atbildības robežas, apņemas pārdot Operatoram (RS), un Operators apņemas pirt siltuma jaudu – saskaņā ar Līguma pielikuma Nr.2 nosacījumiem, un siltumenerģiju (siltumnesējs – karstais ūdens) – par vienošanās cenu, kas nepārsniedz SPRK apstiprinātos tarifus”. Tajā pašā laikā līguma pielikumā Nr.2 norādīts, ka „Sakarā ar SIA „Juglas jauda” 04.06.2008. piedāvājumu (vēstule Nr.77)⁴ par siltumenerģijas iepirkumu, puses vienojas, ka siltuma jauda šī līguma ietvaros netiek apmaksāta”. Tādējādi secināms, ka JJ un RS ir vienojušies, ka RS nekompensēs JJ siltuma jaudas (iekārtu) uzturēšanas izdevumus neatkarīgi no piegādātā siltumenerģijas apjoma.

⁴ JJ 04.06.2008. vēstulē Nr.77 apliecina RS, ka tā piedāvā RS siltumenerģijas piegādi par viendaļīgu tarifu bez maksas par siltuma jaudu.

RS 11.03.2009. vēstulē Nr.4/1360 norāda, ka „saskaņā ar 11.12.2007. publikāciju laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”, SIA „Juglas jauda” 23.11.2007. tika iesniegusi regulatoram divdaļīgā tarifa projektu (tarifs netika apstiprināts), kurā tika paredzēts tarifs jaudas komponentei 5,69 tūkst.Ls/MW gadā un enerģijas komponentei 20,83 Ls/MWh, tai pat laikā attiecīgie tarifi TEC-1 un TEC-2 attiecīgi bija 4,19 tūkst.Ls MW/gadā un 19,75 Ls/MWh, 2,14 tūkst/MW un 20,26 Ls/MWh (..) iespējams, ka tieši tādēļ, ka JJ gan jaudas, gan enerģijas komponentes bija augstākas nekā TECiem, JJ, izvērtējot jaudas komponentes iespējamās izmaksas un apzinoties šāda tarifa nespēju konkurēt, nekad nav piedāvājusi RS iegādāties jaudas komponenti (..)” JJ 04.06.2008. vēstulē Nr.77, 19.06.2008. vēstulē Nr.84 un 02.07.2008. vēstulē Nr.87 pirms līguma ar RS noslēgšanas JJ vairākkārt apliecina, ka tā piedāvā RS siltumenerģijas piegādi par viendaļīgo tarifu bez maksas par siltuma jaudu.

5.3. Gan JJ, gan Latvenergo līgumā par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu ir paredzēta vienāda siltumenerģijas piedāvājumu iesniegšanas un izvērtēšanas kārtība. Līgumi paredz, ka RS iesniedz JJ un Latvenergo prognozējamo⁵ siltumenerģijas patēriņa apjomu siltumapgādes zonās nākošajai tirdzniecības nedēļai⁶ līdz katras nedēļas trešdienas plkst. 10:00. Pēc siltumenerģijas patēriņa prognozes saņemšanas Latvenergo un JJ līdz ceturtdienas plkst.10:00 iesniedz RS piegādājamās siltumenerģijas apjomus un cenas piedāvājumu pa siltumapgādes zonām nākošajai tirdzniecības nedēļai. RS, vadoties pēc ekonomiskā pakāpeniskuma principa, izvērtē piedāvājumus un līdz ceturtdienas plkst.14:00 iesniedz Latvenergo un JJ pieprasījumu par siltumenerģijas iepirkuma daudzumu nākošajai tirdzniecības nedēļai.

5.4. Izvērtējot iepriekšminēto un salīdzinot minētajos līgumos ietvertos noteikumus, Konkurences padome konstatē, ka JJ līgums ar RS neparedz siltuma jaudas (iekārtu) uzturēšanas izdevumu kompensāciju JJ neatkarīgi no piegādātā siltumenerģijas apjoma, pretēji kā Latvenergo, t.i. RS katru mēnesi apmaksā Latvenergo konstantu summu par pieprasīto siltuma jaudu (jaudas maksa) neatkarīgi no piegādātā siltumenerģijas apjoma (enerģijas maksa). Siltumenerģijas apjomu iepirkumu no JJ un Latvenergo RS nosaka reizi nedēļā atbilstoši JJ un Latvenergo noslēgtajos līgumos ar RS paredzētajai kārtībai. Līgumi neparedz citus piedāvājumu izvērtēšanas principus, kā vien tos, kuri noteikti Enerģētikas likuma 49.panta otrajā daļā, un, kā liecina Lietā esošā informācija, par primāro kritēriju, izvērtējot iknedēļas piedāvājumus, RS uzskata piedāvāto cenu. RS, izvērtējot iesniegtos piedāvājumus, salīdzina JJ cenu, kurā ietvertas gan pastāvīgās izmaksas, gan mainīgās izmaksas, ar Latvenergo cenu,

⁵ RS siltumenerģijas patēriņa prognoze balstīta uz iesniegto 10 dienu Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Meteoroloģijas Aģentūras prognozi. Siltumenerģijas prognoze var atšķirties, sakarā ar faktiskajām temperatūru novirzēm (RS un Latvenergo un JJ Līgumu par siltumenerģijas pirkšanu-pārdošanu 7.pielikums)

⁶ JJ un Latvenergo līgumu ar RS par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu 1.punkts nosaka, ka tirdzniecības nedēļa ilgst no sestdienas plkst.9:00 līdz nākamās kalendārās nedēļas sestdienas plkst.9:00

kura ietver tikai daļu no SPRK apstiprinātā tarifa (enerģijas maksa), t.i. mainīgās izmaksas.

Izvērtējot iepriekšminēto un siltumenerģijas tarifu noteikšanas principus Metodikā, Konkurences padome konstatē, ka RS, izvērtējot JJ un Latvenergo iesniegtos piedāvājumus, saimnieciski nav ieinteresēts ņemt vērā Latvenergo maksājamo jaudas maksu, t.i., ja RS salīdzinātu JJ piedāvāto cenu un Latvenergo cenu, kurā būtu iekļauta jaudas maksa, tad JJ būtu iespēja paaugstināt piedāvāto cenu un iekļaut tajā arī pastāvīgās izmaksas, un tādējādi RS, izvēloties JJ kā piegādātāju, apmaksātu arī JJ pastāvīgās izmaksas, tādējādi apmaksājot nevajadzīgu siltuma jaudu, papildus jau Latvenergo maksājamai jaudas maksai. Minētā situācija veidojas tādējādi, ka Metodikas 3.4.apakšpunkts paredz, ka „*Lietotājs [RS] maksā jaudas maksu par kopējo pieprasīto siltuma jaudu kā pastāvīgu maksājumu neatkarīgi no patērētā siltumenerģijas daudzuma*”, kādēļ RS nav iespēju samazināt maksu par jaudu, ja konkrētajā tirdzniecības nedēļā daļu siltuma jaudu nodrošina JJ.

5.5. Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka tirgus dalībniekam, kurš atrodas dominējošā stāvoklī, aizliegumu ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku piemērot nevienādus noteikumus, tādā veidā radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus.

Ņemot vērā iepriekšējos punktus norādīto, izriet, ka siltumenerģijas iepirkums no JJ un Latvenergo dēļ jaudas apjoma, kur Latvenergo salīdzinājumā ar JJ ir noteikts pienākums nodrošināt pastāvīgu noteiktu jaudas apjomu, nav atzīstami par ekvivalentiem darījumiem. Attiecīgi RS atšķirīgu noteikumu piemērošana šajos darījumos nav vērtējama kā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pazīme. Ņemot vērā iepriekš minēto, RS darbības nekvalificējas atbilstoši Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas 5.punktā noteiktajam.

Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausula nosaka tirgus dalībniekam, kurš atrodas dominējošā stāvoklī, aizliegumu ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli. Tirgus dalībnieka, kas atrodas dominējošā stāvoklī, rīcībai, kas atbilst minētās ģenerālklausulas pazīmēm, ir jābūt tādai, kas kavē, ierobežo vai deformē konkurenci Latvijas teritorijā. Izvērtējot, vai RS rīcība atbilst Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulā noteiktajām pazīmēm, Konkurences padome secina, ka, RS darbojoties siltumenerģijas iepirkuma tirgū, dēļ normatīvo aktu regulējuma nespēj tā tirgus varu iepirkuma tirgū pārnest uz siltumenerģijas pārdošanas tirgu. Vienlaikus, siltumenerģijas iepirkuma tirgū, RS darbojas noteikto normatīvo aktu, kuri regulē siltumenerģijas iepirkumu, regulējuma ietvaros. Ņemot vērā minēto, RS rīcība Lietas ietvaros nekvalificējas Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulā noteiktajam aizliegumam.

6. JJ argumenti un iebildumi Lietā

JJ Iesniegumā cita starpā norāda, „*ka RS faktiski ir „piespiedusi” Sabiedrību [JJ] noslēgt iepriekš noteikta satura siltumenerģijas pirkšanas un pārdošanas līgumu, neuzklausot Sabiedrības priekšlikumus līguma satura precizēšanai un nedodot Sabiedrībai iespēju diskutēt par vienlīdzīgākām piegādājamās siltumenerģijas apjomu un cenas piedāvājumu izvērtēšanas iespējām. (..) Sabiedrība netika aicināta piedalīties līguma izstrādes procesā, jo RS uzskatīja, ka līgumu, kas slēdzami ar Latvenergo un Sabiedrību, nosacījumiem jābūt analogiskiem, bet it kā analogisku līguma nosacījumu piemērošana attiecībā uz abiem siltumenerģijas ražotājiem neizslēdz siltumražotāju iesniegto piegādājamās siltumenerģijas apjomu un cenu piedāvājumu nevienlīdzīgu izvērtēšanu.*”

RS ar 11.03.2009. vēstuli Nr.4/1360 iesniedza Lietā JJ vēstules (04.06.2008. vēstule Nr.77, 19.06.2008. vēstule Nr.84, 02.07.2008. vēstule Nr.87), kurās pirms līguma noslēgšanas JJ vairākkārt apliecinā, ka tā piedāvā RS siltumenerģijas piegādi par viendabīgo tarifu bez maksas par siltuma jaudu, kā arī izvirza priekšlikumus līguma grozījumiem, kuri visi ir ņemti vērā un ietverti līguma tekstā. Kā minēts Lēmuma 5.3.punktā, JJ un Latvenergo līgumi paredz vienādu siltumenerģijas piedāvājumu iesniegšanas un izvērtēšanas kārtību. JJ iniciētais piedāvājums pirms līguma slēgšanas un līgumā iekļautais punkts: „*Sakarā ar SIA „Juglas jauda” 04.06.2008. piedāvājumu (vēstule Nr.77)⁷ par siltumenerģijas iepirkumu, puses vienojas, ka siltuma jauda šī līguma ietvaros netiek apmaksāta*”, un JJ zināmie divdabīgā tarifa jaudas maksas apmaksas principi Metodikā norāda uz to, ka JJ bija jāapzinās, ka, izvērtējot JJ un Latvenergo iesniegtos piedāvājumus, RS neņems vērā Latvenergo maksājamo nemainīgo jaudas maksu. Ņemot vērā iepriekš šajā punktā un 5.4.punktā konstatēto, papildus piedāvājumu izvērtēšanas kārtība JJ un Latvenergo līgumos ar RS nebija nepieciešama. Divu tarifu veidu piemērošanas gadījumā vienlīdzīga piedāvājumu izvērtēšana nevar būt saimnieciski pamatota un rada papildus izmaksas RS un secīgi arī patērētājiem.

JJ 21.05.2009. vēstulē Nr.51 attiecībā uz RS 11.03.2009. vēstulē Nr.4/1360 minēto, ka „*Piedāvājumi tiek izvērtēti vienīgi pēc izmaksām uz vienu kopējā nedēļā iepērkamā apjoma MWh*”, norāda, ka „*diemžēl tas tā nav (..) RS salīdzina savu kopējo izmaksu summu, kas būtu jāiztērē iepērkot siltumenerģiju tikai no Latvenergo ar atlaidi vai iepērkot gan no JJ, gan Latvenergo (bez atlaides)*”.

Konkurences padome noraida JJ argumentu, jo RS, *salīdzinot kopējo izmaksu summu, kas būtu jāiztērē iepērkot siltumenerģiju tikai no Latvenergo ar atlaidi vai iepērkot gan no JJ, gan Latvenergo (bez atlaides)*, nerada nevienlīdzīgu piedāvājumu izvērtēšanas situāciju. RS darbības ir Latvenergo

⁷ JJ 04.06.2008. vēstulē Nr.77 apliecinā RS, ka tā piedāvā RS siltumenerģijas piegādi par viendabīgo tarifu bez maksas par siltuma jaudu.

rīcības sekas, piedāvājot nosacījuma atlaidi RS. Konkurences padome šajā Lietā nevērtē Latvenergo darbības.

JJ 28.08.2009. vēstulē Nr.66 norāda, ka „*JJ uzskata, ka Konkurences padomes Izpilddirekcija nav veikusi visas nepieciešamās darbības, lai iegūtu pierādījumus uzsāktajā lietā. JJ Iesniegumā un arī 13.02.2009. e-pastā nosūtīja Konkurences padomei informāciju par to, ka iespējams starp RS un Latvenergo ir notikusi arī aizliegta vienošanās saskaņotu darbību formā, jo, piemēram, līguma projektu, ko 2008.gada jūnijā JJ saņēma no RS, bija gatavojis Latvenergo darbinieks (..)*”.

Konkurences padome noraida JJ argumentu. Konkurences padome ir ieguvusi pietiekamus pierādījumus, lai pieņemtu lēmumu Lietā. Ne Iesniegumā, ne 13.02.2009. JJ sūtītajā e-pastā Konkurences padomei Iesniedzējs nav lūdzis Konkurences padomei izvērtēt iespējamu RS un Latvenergo „*aizliegtu vienošanos saskaņotu darbību formā*”. JJ Iesniegumā vien norāda, ka „*Sabiedrība [JJ] 2008.gada 1.februārī un 2008.gada 3.aprīlī nosūtīja RS vēstuli Nr.10 un Nr.51, kurā lūdza RS sagatavot siltumenerģijas piegādes līgumu. Pirmo līguma variantu Sabiedrība no RS saņēma tikai 2008.gada 3.jūnijā. Bez tam līguma projektu bija izstrādājis Latvenergo, un šādā versijā līgums jau bija parakstīts starp tā izstrādātāju [Latvenergo] un RS (..)*”. Fakti, ka līguma projekta izstrādātājs bija Latvenergo, JJ apliecina tādējādi, ka līguma projekta, kuru JJ saņēma no RS, elektroniskās versijas rekvizītos kā izstrādātājs norādīts Latvenergo un tā amatpersona.

JJ apliecina, ka līguma projektu tā saņēma pēc RS un Latvenergo līguma parakstīšanas. Konkurences padomes skatījumā Latvenergo vai tās amatpersonas vārda esamība dokumenta rekvizītos ir loģiski izskaidrojama, ja RS un Latvenergo līgumu izstrādāja vai vismaz elektroniski saskaņoja, ņemot vērā katras līgumslēdzējpusē intereses. Tas izskaidro arī minēto rekvizītu esamību līguma projekta ar JJ elektroniskajā versijā. Jebkurā gadījumā pats par sevi fakts, ka RS nosūtīja līguma projektu JJ, kura rekvizītos norādīts Latvenergo vai tā amatpersona, nesatur Konkurences likuma 11.panta aizliegtas vienošanās vai saskaņotu darbību tiesiskā sastāva pazīmes.

Tāpat JJ 28.08.2009. vēstulē Nr.66 norāda, ka „*(..) JJ pauda aizdomas, vai JJ piedāvājumi iknedēļas iepirkumiem, tiek nosūtīti Latvenergo vai saistītajām personām, kas tādējādi konkurenci padara par neiespējamu.*”

Konkurences padome norāda, ka ne Iesniegums, ne 13.02.2009. e-pasts nesatur šādas JJ aizdomas apstipriņošus pierādījumus. Vienīgi, atbildot uz Konkurences padomes pieprasījumu citā lietā⁸, JJ savā 16.03.2009. vēstulē Nr.25 norādīja, „*Lūdzam veikt pārbaudi RS datu nesējiem par to, vai RS nepārsūta JJ piedāvājumu Latvenergo un cik un kādā secībā tiek abu ražotāju piedāvājumi saņemti. Mums nav iespēja pārliicināties, ka RS izvēlas likumā noteikto piedāvājumu*”. JJ 28.09.2009. vēstulē Nr.70 norāda, ka „*RS iknedēļas siltumenerģijas iepirkums nav caurskatāms, t.i. abu ražotāju piedāvājumi netiek*

⁸ Lieta Nr.3114/09/05/1 „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta pārkāpumu AS „Latvenergo” darbībās”

atvērti klātesot, līdz ar to ir ļoti liela iespēja, ka JJ piedāvājums tiek parādīts vai citādi darīts zināms Latvenergo, tādējādi izslēdzot jebkādas vienlīdzīgas konkurēšanas iespējas. Minēto problēmu būtu ļoti vienkārši novērst, papildinot Līguma par siltumenerģijas pirkšanu – pārdošanu 5.nodaļu („Tirdzniecības nedēļas siltumenerģijas daudzuma cenas noteikšana”), kur piedāvājumu atvēršana notiktu atklāti, ar tiesībām piedalīties piedāvājumu iesniedzēju pārstāvjiem.”

Konkurences padome Lietā ir izvērtējusi RS darbības, salīdzinot JJ un Latvenergo iesniegtos piedāvājumus. Izvērtējot iknedēļas Latvenergo un JJ piedāvājumus, RS ir vadījies pēc vispārīgiem saimnieciskās darbības prakses principiem, apstiprinot izmaksu ziņā lētāko piedāvājumu konkrētajā tirdzniecības nedēļā.

JJ izsaka pieļāvumu, ka tās piedāvājums iespējams tiek parādīts Latvenergo, tomēr JJ nav sniegusi Lietā dokumentāri pamatotu informāciju vai norādījusi uz pamatotiem faktiem, kuri liecinātu vai norādītu uz to, ka piedāvājumu pārsūtīšana iespējams ir notikusi. Izvērtējot Lietā esošo informāciju, jo īpaši JJ un Latvenergo konkurēšanas procesu, iesniedzot piedāvājumus RS, t.sk. piedāvātās atlaides, Konkurences padome nav konstatējusi faktus, lai būtu bijis pietiekams pamats lemt par lietas ierosināšanu par Konkurences likuma 11.pantā noteikto aizliegumu pārkāpumiem RS un Latvenergo darbībās.

JJ piedāvā novērst iespējamus riskus, ka tās piedāvājumi varētu tikt pārsūtīti Latvenergo, padarot piedāvājumu iesniegšanas procesu atklātu, kur abiem piegādātājiem būtu iespējams iepazīties ar otra piegādātāja piedāvājumu. Konkurences padome norāda, ka JJ iecere pilnā apmērā nebūtu realizējama bez tā, ka JJ un Latvenergo kā konkurentiem būtu jāiepazīstas ar otra piegādātāja piedāvājumu un jāredz otra piegādātāja cena un tās veidošanās noteikumi. Tādējādi pirms katras tirdzniecības nedēļas JJ un Latvenergo tiktu radīta iespēja netieši apmainīties ar informāciju par cenu un tās veidošanās noteikumiem. Konkurences padomes norāda, ka informācijas par cenu apmaiņa par katru darījumu nav atbalstāma un ir pretrunā ar Konkurences likuma 11.pantu.

Konkurences padome izvērtēja visus JJ argumentus, kuriem ir nozīme Lietā.

7. RS rīcības novērtējums

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Konkurences padome secina, ka RS darbības neatbilst Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulas un 5.punktā noteiktajam.

Salīdzinot JJ un Latvenergo piedāvātās cenas, RS vadās pēc abu tarifu SPRK Metodikā noteiktajiem principiem. Saskaņā ar Metodikā noteikto, divdaļīgā tarifa jaudas maksā tiek iekļautas visas pastāvīgās izmaksas, turklāt jaudas maksa ir maksājama kā nemainīgs maksājums mēnesī, pretēji kā viendaļīga tarifa gadījumā, pastāvīgās izmaksas tiek apmaksātas, ja tiek piegādāta arī siltumenerģija. Tādējādi RS saimnieciski pamatotas rīcības dēļ tiek

radīts nevienlīdzīgs cenu salīdzinājums, jo JJ un Latvenergo SPRK apstiprināto tarifu veidošanās un apmaksas principi ir atšķirīgi. Tādējādi secināms, ka pēc būtības tarifi nav salīdzināmi un RS darījumus ar JJ un Latvenergo nevar uzskatīt par ekvivalentiem. SPRK apstiprinātajā Metodikā noteiktie atšķirīgie siltumenerģijas tarifu noteikšanas un apmaksas principi ir saderīgi ar situāciju, kurā vienā siltumapgādes zonā darbojas viens siltumenerģijas ražotājs un piegādātājs, tomēr divu vai vairāku ražotāju gadījumā, tie nenodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem konkrētā tirgus dalībniekiem.

Izvērtējot iepriekšminēto, Konkurences padome uzskata, ka RS saimnieciski pamatotā rīcība, kura izriet no normatīvajā aktā noteiktajiem principiem, kura vienlaicīgi nerada papildus izmaksas patērētājiem, nekvalificējas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas rīcībai Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulas un 5.punkta izpratnē. Tādējādi RS darbības, izvērtējot Latvenergo un JJ iknedēļas piedāvājumus, nesatur Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulā un 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmes.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 4.punktu, 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulu un 5.punktu, 27.² pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 63.panta pirmās daļas 4.punktu un otro daļu, Konkurences padome

n o l ē m a:

Izbeigt lietas Nr.3114/09/05/2 „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas ģenerālklausulas un 5.punkta pārkāpumu AS „Rīgas siltums” darbībās” izpēti.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētāja v.i.

D.Rungēvica